

Dosarul nr. 2ra-540/19

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (jud. O. Cojocaru)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. N. Simciuc, I. Țurcan, Iu. Cotruță)

DECIZIE

03 aprilie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală
Ala Cobăneanu
Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Victor Burduh

examinând recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,
Procuratura Generală a Republicii Moldova, Vera Cerchez,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Vera Cerchez
împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Ministerului Finanțelor al
Republicii Moldova, Procuraturii Generale a Republicii Moldova, Tudor Banu,
Aurel Goncear, Alexei Stogu, Vlad Croitoru, Mihail Crăciun, Vasile Băcilă, Victor
Melnic, Victoria Burlacu și Andrei Roșca cu privire la repararea prejudiciului moral
cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale
instanțelor judecătorești,

împotriva deciziei din 21 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 22 februarie 2018, Vera Cerchez a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Ministerului Finanțelor al
Republicii Moldova, Procuraturii Generale a Republicii Moldova, Tudor Banu,
Aurel Goncear, Alexei Stogu, Vlad Croitoru, Mihail Crăciun, Vasile Băcilă, Victor
Melnic, Victoria Burlacu și Andrei Roșca solicitând obligarea de a cere scuze
publice (în scris) și prin postarea pe prima pagina web a procuraturii în termen de 3
ani scrisoarea deschisă după semnătura, procurorului Tudor Banu, Aurel Goncear,
Alexei Stogu, Vlad Croitoru, Mihail Crăciun, Vasile Băcilă, Victor Melnic, Victoria
Burlacu și Andrei Roșca, obligarea de a cere scuze publice (în scris) după semnătura,
Tudor Banu, Aurel Goncear, Alexei Stogu, Vlad Croitoru, Mihail Crăciun, Vasile
Băcilă, Victor Melnic, Victoria Burlacu și Andrei Roșca, cu următorul text „Cerem
scuze publice de la doamna Vera Cerchez pentru acțiuni ilicite ale organelor de
procuratura și ale poliției a Republicii Moldova, noi recunoaștem necompetența
noastră”, acest text să-i fie spus personal și constatat că a fost spus de către
executorul judecătoresc, încasarea prejudiciului moral în sumă de 30000 de euro din
bugetul public național de la pârât și copârâți, încasarea cheltuielilor de judecată din
bugetul public național.

În motivarea acțiunii, reclamanta a invocat că la 20 noiembrie 2013 Procuratura or. Rezina, în persoana procurorului Tudor Banu, a emis o ordonanță privind tragerea la răspundere contravențională în temeiul art. 353 alin. (1), (2) Cod contravențional cu aplicarea sancțiunii contravenționale în conformitate cu art. 44 Cod contravențional, sub formă de amendă în mărime de 50 unități convenționale, 1000 de lei.

Totodată, a menționat că la 19 noiembrie 2013 a fost reținută de către colaboratorii de poliție Alexei Stogu, Vasile Băcilă, Victor Melnic și alții, iar la 20 noiembrie 2013 a fost eliberată. Prin hotărârea judecătorească, care a intrat în vigoare la 28 februarie 2015, a fost achitată.

Reclamanta a pretins că i-a fost cauzat prejudiciul moral, i-a fost știrbită imaginea și prejudiciată sănătatea ca urmare a unui proces care durează, iar copârâții nu au fost trași la răspundere.

Prin hotărârea din 07 august 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Vera Cerchez și s-a încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul Verei Cerchez prejudiciul moral în mărime de 2000 de lei; în rest, pretențiile au fost respinse.

Prin decizia din 21 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a admis cererea de apel depusă de Vera Cerchez și s-a casat hotărârea din 07 august 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani în partea pretențiilor admise, emițând în această parte o hotărâre nouă prin care s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Vera Cerchez cu privire la repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată; s-a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul Verei Cerchez a sumei de 5000 de lei cu titlu de prejudiciu moral și suma de 3000 de lei cu titlu de cheltuieli de judecată; în rest cererea a fost respinsă, iar hotărârea a fost menținută.

La 21 ianuarie 2019, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 21 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului s-a invocat că instanța de apel a interpretat în mod eronat legea, iar aprecierea probelor s-a realizat în mod arbitrar. La fel, a indicat că instanțele ierarhic inferioare cu referire art. 1405, art. 1422 Cod civil și Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998 (în continuare Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998), a aplicat eronat normele de drept material ce țin de încasarea prejudiciului prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în condițiile că pentru aplicarea Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 necesită a fi întrunite cumulativ cel puțin câte o condiție prevăzută la art. 6 și art. 3 din Lege, norme indisolubile și care nu pot fi aplicate separat. Respectiv, instanța eronat și neîntemeiat a admis chiar și parțial pretenția intimitei. Or, pentru antrenarea răspunderii statului una din condițiile speciale este existența faptei ilicite, nu orice acțiune a organelor de drept și a instanțelor judecătorești. De asemenea, în temeiul art. 6 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 este prevăzut expres când intervine

dreptul persoanei la repararea prejudiciului, o condiție fiind devenirea definitivă și irevocabilă a sentinței de achitare. La caz, sentință de achitare nu a fost emisă.

Recurentul a opinat că acțiunea civilă este neîntemeiată, deoarece prin prisma art. 6 și art. 3 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 nu orice acțiune a organelor de drept sau a instanțelor judecătorești atrage răspunderea statului, dar este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural.

Cu referire la acordarea Verei Cerchez a prejudiciului în sumă de 5000 de lei, a afirmat că instanța de apel nejustificat, exagerat și neîntemeiat a acordat suma respectivă, or, pricina nu a fost examinată sub toate aspectele și probele au fost apreciate incorect.

Prin prisma art. 11 alin. (1) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, recurentul a declarat că mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare: caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice. Respectiv, reclamanta nu a confirmat prin anumite probe întrunirea acestor criterii. Or, argumentele invocate în susținerea pretenției cu privire la prejudiciul moral, au un caracter declarativ, formal.

Referitor la încasarea cheltuielilor pentru asistență juridică, recurentul a invocat necesitatea probării acestora corespunzător pe cât sunt de reale, necesare și rezonabile.

La 08 februarie 2019, Procuratura Generală a Republicii Moldova a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 21 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel, emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului s-a invocat că instanța de apel a interpretat în mod eronat prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, iar reclamanta nu a probat pretenția privind pretinderea despăgubirilor din partea statului. Or, suma de 5000 de lei care urmează a fi achitată reclamantei excede cuantumul rezonabil de acordare a prejudiciului moral în asemenea cauze și contravine normelor de drept material aplicabile. Acordând suma de 5000 de lei cu titlu de compensație morală, instanța de apel nu a luat în considerare prevederile art. 219 alin. (4) Cod de procedură penală și ale art. 1423 Cod civil. De altfel, reclamanta nu a prezentat probe care să ateste cauzarea frustrărilor, stresului și a neliniștii, ponegririi onoarei, demnității și reputației sale, iar instanța la determinarea mărimii compensației morale, urma a aprecia atât obiectiv, cât și subiectiv care certifică acest fapt pornind de la prevederile art. 118 alin.(1) Cod de procedură civilă.

La 19 februarie 2019, Vera Cerchez a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 21 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel în partea acordării sumei de 5000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului s-a invocat că instanța de apel a omis de a analiza în detaliu drepturile încălcate, în condițiile în care acțiunile ilicite se împart în două categorii: reținerea –privarea ilegală de libertate, art. 5 CEDO și tratament inuman aplicat, art. 3 CEDO, confirmat prin acte medicale. La fel, instanța de apel a omis a

aprecia gravitatea drepturilor încălcate și nu a luat în considerare jurisprudența CtEDO la acordarea compensațiilor în cauze similare. Instanța a constatat încălcarea doar a dreptului la libertate și siguranță a persoanei, art. 5 CEDO, însă în dependență de circumstanțele și materialele cauzei nu trebuie neglijate și alte aspecte la fel de importante.

Totodată, a menționat despre relele tratamente la care a fost supusă în momentul reținerii, dar și pe durata privării de libertate. Or, instanțele ierarhic inferioare au ignorat documentele medicale ce confirmă relele tratamente, chiar dacă conform procesului-verbal al ședinței de judecată au fost cercetate, însă nu au fost supuse aprecierii. În acest sens, a făcut referire la raportul de examinare medico-legală nr. 425 D conform căruia „s-au stabilit leziuni în formă de traumatism cranio-cerebral, comoție cerebrală, care posibil a fost pricinuită în rezultatul acțiunii cu un corp dur”; concluzie consultativă din 28 noiembrie 2013, diagnostic stabilit „traumatism cranio-cerebral, comoție cerebrală”; rezultatul tomografiei computerizate din 09 ianuarie 2014, efectuată la Centrul Medical „Excellence”; examinare prin RM a encefalului din 24 ianuarie 2014 la Centrul Medical „Magnific”; concluzie consultativă din 29 ianuarie 2014; extras din fișa medicală a bolnavului de staționar nr. 697, IMSP Institutul de Neurologie și Neurochirurgie; avizul Instituției medico-sanitare privind decizia consiliului pentru determinarea dezabilității și capacității de muncă din 05 martie 2014, în care procentul de capacitate păstrat era de 53%; epicriza 1051, spitalul Clinic de Psihiatrie, epicriza IMSP SP Orhei din 09 ianuarie 2018; extras medical din 05 martie 2018; certificat de dizabilitate și capacitate de muncă din 13 martie 2018, în care procentul de capacitate este de 40%. Or, aceste acte confirmă că leziunile ce i-au fost cauzate la reținerea din 19 noiembrie 2013 i-au provocat dureri și suferințe fizice. Instanța a neglijat valoarea acestora în condițiile în care pretențiile sale se referă și la încălcarea art. 3 CEDO -interzicerea aplicării relelor tratamente, care este un drept absolut.

Cu referire la argumentul privind știrbirea imaginii, recurenta a declarat că instanțele nu au apreciat în ce măsură privarea ilegală de libertate pentru 17 ore i-a lezat onoarea și demnitatea. În partea ce vizează faptul că nu este persoană publică, a afirmat că locuiește în or. Rezina, care este o localitate mică, unde toți se cunosc unul pe altul. A lucrat mult în domeniul public-profesoara în Școala Militară Tehnică din Rezina și o cunosc multe persoane. Instanțele nu au motivat soluțiile și nu au luat considerare tratamentul inuman aplicat în privința sa și lezarea onoarei și demnității, or, instanța este obligată de a răspunde fiecărui argument.

Recurenta a opinat că acordarea sumei de 5000 de lei, aproximativ 260 de euro, pentru privarea de libertate și aplicarea relelor tratamente este o sumă infimă și contravine standardelor Curții Europene a Drepturilor Omului. În acest sens, a invocat jurisprudența CtEDO, cauza Brega și alții c. Moldovei din 24 ianuarie 2012 (cererea nr.61485/08), fiind o cauză similară, unde Curtea a acordat suma de 10000 de euro. La caz, recurenta a pretins că suma de 20000 de euro pentru relele tratamente la care a fost supusă ar fi o satisfacție similară celor acordate conform jurisprudenței CtEDO. Or, Curtea Europeană a indicat că nu este suficientă existența unei hotărâri de judecată, dar este necesar ca sumele acordate să fie proporționale prejudiciilor suportate.

În conformitate cu prevederile art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei

integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Decizia instanței de apel a fost adoptată la 21 noiembrie 2018.

Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs la 21 ianuarie 2019, ceea ce denotă că recursul este în termen.

Procuratura Generală a Republicii Moldova a declarat recurs la 08 februarie 2019, iar Vera Cerchez a depus cerere de recurs la 19 februarie 2019.

Materialele cauzei atestă expedierea participanților la proces a copiei deciziei la 11 ianuarie 2019 prin scrisoarea de însoțire (f.d.187), însă lipsesc date despre recepționarea acesteia de către recurenți. Astfel, recursurile declarate la 08 februarie 2019 și la 19 februarie 2019, sunt în termen.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 27 martie 2019 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursurile admisibile și a decis examinarea acestora în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va respinge recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova, va admite recursul declarat de Vera Cerchez și va modifica decizia instanței de apel în partea încasării prejudiciului moral prin majorarea cuantumului acestuia și în rest va menține decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 432 alin. (2) Cod de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească: c) a interpretat în mod eronat legea.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Instanțele ierarhic inferioare, conform materialelor cauzei, cu referire la prevederile art. 123 alin.(2) Cod de procedură civilă, au reținut că Vera Cerchez la 19 noiembrie 2013 a fost reținută de către colaboratorii de poliție ai Inspectoratului de Poliție or. Rezina, iar la 20 noiembrie 2013 de către procurorul în Procuratura rl Rezina, Tudor Banu a fost emisă ordonanța privind tragerea la răspundere contravențională în privința Verei Cerchez în baza art. 353 alin.(1), art. 353 alin. (2) Cod contravențional, cu aplicarea sancțiunii contravenționale prin prisma art. 44 Cod contravențional sub formă de amendă în mărime de 50 unități convenționale, 1000 de lei.

În conformitate cu art. 123 alin. (2) Cod de procedură civilă, faptele stabilite printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă într-o cauză civilă soluționată anterior în instanță de drept comun sau în instanță specializată sânt obligatorii pentru instanța care judecă cauza și nu se cer a fi dovedite din nou și nici nu pot fi contestate la judecarea unei alte cauze civile la care participă aceleași persoane.

Astfel, prin hotărârea din 13 februarie 2015 a Judecătoriei Rezina s-a admis contestația depusă de Vera Cerchez împotriva ordonanței din 20 noiembrie 2013 a procurorului Procuraturii rl Rezina privind aplicarea sancțiunilor contravenționale Verei Cerchez și s-a încetat procesul contravențional intentat în privința Verei Cerchez în baza art. 353 alin.(1), art. 353 alin. (2) Cod contravențional din motiv că nu există faptul contravențiilor (f.d.5-8).

Prin cererea de chemare în judecată depusă la 22 februarie 2018 împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, Procuraturii Generale a Republicii Moldova, Tudor Banu, Aurel Goncear, Alexei Stogu, Vlad Croitoru, Mihail Crăciun, Vasile Băcilă, Victor Melnic, Victoria Burlacu și Andrei Roșca, Vera Cerchez a solicitat obligarea de a cere scuze publice (în scris) și prin postarea pe prima pagina web a procuraturii în termen de 3 ani scrisoarea deschisă după semnătura, procurorului Tudor Banu, Aurel Goncear, Alexei Stogu, Vlad Croitoru, Mihail Crăciun, Vasile Băcilă, Victor Melnic, Victoria Burlacu și Andrei Roșca, obligarea de a cere scuze publice (în scris) după semnătura, Tudor Banu, Aurel Goncear, Alexei Stogu, Vlad Croitoru, Mihail Crăciun, Vasile Băcilă, Victor Melnic, Victoria Burlacu și Andrei Roșca, cu următorul text „Cerem scuze publice de la doamna Vera Cerchez pentru acțiuni ilicite ale organelor de procuratura și ale poliției a Republicii Moldova, noi recunoaștem necompetența noastră”, acest text să-i fie spus personal și constatat că a fost spus de către executorul judecătoresc, încasarea prejudiciului moral în sumă de 30000 de euro din bugetul public național de la pârât și copârâți, încasarea cheltuielilor de judecată din bugetul public național (f.d.3-4).

Colegiul relevă că instanța de apel verificând legalitatea și hotărârea primei instanțe corect a conchis referitor la cauzarea prejudiciului moral Verei Cerchez în rezultatul acțiunilor organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, însă cuantumul prejudiciului dispus spre încasare nu acoperă suferințele Verei Cerchez, prin ce se impune modificarea cuantumului acestuia în sensul majorării.

Conform art. 53 alin. (2) al Constituției Republicii Moldova, statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Art. 1405 alin. (1) Cod civil, în redacția în vigoare în perioada de referință, statua că prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului sau a muncii corecționale se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

În vederea asigurării unei protecții față de asemenea situații inechitabile, există o serie de garanții legale, iar cele mai relevante acte normative care conțin aceste garanții sunt Codul Civil și Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998 (în continuare Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998).

Coroborând temeiurile de naștere a prejudiciului cauzat în rezultatul acțiunilor organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată, se poate deduce că cele prevăzute în art.1405 alin.(1) Cod civil sunt temeiuri generale, iar cele stabilite în art.3 alin.(1) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 sunt temeiuri speciale.

Or, conform art. 3 alin.(1) lit. a) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, în conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală.

În această ordine de idei, Colegiul reiterează că faptul reținerii ilegale și tragerii ilegale la răspundere contravențională a Verei Cerchez a fost constatat de către instanțele ierarhic inferioare, iar în confirmarea acestora a fost evocată hotărârea din 13 februarie 2015 a Judecătoriei Rezina prin care s-a admis contestația depusă de Vera Cerchez împotriva ordonanței din 20 noiembrie 2013 a procurorului Procuraturii rî Rezina privind aplicarea sancțiunilor contravenționale Verei Cerchez și s-a încetat procesul contravențional intentat în privința Verei Cerchez în baza art. 353 alin.(1), art. 353 alin. (2) Cod contravențional din motiv că nu există faptul contravențiilor (f.d.5-8).

Prin prisma argumentului recurentului Ministerul Justiției al Republicii Moldova referitor la întrunirea cumulativă minim a câte o condiție din art. 3 și din art. 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 care ar determina dreptul reclamantei de a pretinde prejudiciul, deoarece ar fi norme indisolubile și nu ar putea fi aplicate separat, iar în privința Verei Cerchez nu ar fi fost emisă o sentință de achitare, Colegiul menționează că aceasta ipoteză nu poate servi ca temei de respingere a acțiunii.

Or, art. 3 alin. (1) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 statuează exhaustiv condițiile în care este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice, în conformitate cu prevederile prezentei legi, însă nu este determinată aplicarea normei date de prezența unei condiții prevăzute la art. 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Subsecvent, Colegiul apreciază ca fiind relevantă alegația instanței de apel precum că această este o interpretare subiectivă a situației deduse judecății de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova întru susținerea poziției sale.

În sensul art. 3 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, reținerea ilegală este o condiție la caz întrunită, la fel, este conținut și factorul tragerii ilegale la răspundere contravențională. Deși, textul de lege indică expres „tragerea ilegală la răspundere penală”, Colegiul notează că în jurisprudența sa CtEDO califică contravenția ca fiind de natură „penală”, chiar dacă în dreptul intern aceasta nu este de natură penală.

De altfel, nu se contestă de către părți că abaterea pentru care reclamanta a fost sancționată nu este calificată în dreptul național ca „penală”. Totuși, indicii furnizați de dreptul național al statului au doar o valoare relativă (a se vedea Kadubec v. Slovakia, hotărâre din 2 septembrie 1998, Reports 1998-VI, § 51).

În consecință, Colegiul relevă că instanța de fond și de apel just au conchis că speței sunt incidente prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Subsidiar Colegiul reliefă că chiar și în condițiile în care instanța de apel nu s-a referit expres la prevederile art. 3, art. 5 CEDO, pretinse de către recurenta Vera Cerchez în recursul declarat ca fiind aplicabile situației sale, în contextul în care reclamanta în prezentul litigiu nu a avut pretenții de constatare a încălcării art. 3, art. 5 CEDO, instanța de apel a analizat aceste împrejurări prin prisma Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998. Or, în sensul art. 1 din Legea amintită, aceasta lege națională constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și contravenționale de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești.

Colegiul precizează că reclamanta prin cererea de chemare în judecată a pretins cu titlu de prejudiciu moral suma de 30000 de euro, însă instanța de apel eronat a considerat ca fiind echitabilă doar suma de 5000 de lei.

Astfel, conform art. 11 alin. (1) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare: a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Conform art. 1423 Cod civil, în redacția în vigoare până la data de 01 martie 2019, mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.

Prin prisma normelor de drept citate, Colegiul relievă că instanța de apel corect a punctat că reținerea propriu-zisă a persoanei atentează la libertatea și securitatea acesteia și denotă cauzarea suferințelor psihice, a unui anumit grad de frustrare și incertitudine, iar cuantumul prejudiciului urmează a fi determinat proporțional acestora.

Succesiv, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit, iar cuantumul despăgubirilor trebuie în așa fel stabilit, încât să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victime.

Or, la caz incontestabil s-a stabilit faptul cauzării suferințelor psihice Verei Cerchez, prin faptul că a fost reținută și trasă la răspundere contravențională, proces ce în final a fost încetat prin hotărâre judecătorească din motiv că nu există faptul contravențiilor.

Mai mult, conform jurisprudenței Curții Europene (cauza Antipenkov vs. Rusia, nr. 33470/03 din 15 octombrie 2009, §82) Curtea a reiterat că părții lezate nu i poate fi cerut ca aceasta să prezinte probe întru argumentarea prejudiciului moral suferit, iar simpla constatare a încălcării săvârșite de organele de urmărire penală și declarațiile părții lezate sunt suficiente pentru a oferi o satisfacție echitabilă.

Respectiv decade argumentul recurentului Ministerului Justiției al Republicii Moldova precum că nu au fost prezentate probe justificate ce ar demonstra prezența suferințelor cauzate și că ar fi declarative argumentele reclamantei Vera Cerchez. Or, reglementările internaționale au prioritate. De altfel, Procuratura Generală a Republicii Moldova prin prisma prevederilor art. 118 alin.(1) Cod de procedură civilă, la fel, în recursul declarat a invocat nedovedirea de către Vera Cerchez a circumstanțelor pretinse.

În ceea ce vizează argumentele recurente Vera Cerchez privind lezarea onoarei și demnității prin reținerea sa pentru 17 ore, în condițiile în care în localitatea care locuiește toate persoanele se cunosc precum și că a activat la Școală Militară Tehnică din Rezina, Colegiul menționează că suma prejudiciului în cuantum majorat până la suma de 15000 de lei este suficientă pentru aplanarea climatului stresant.

Colegiul menționează despre lipsa legăturii cauzale între actele medicale prezentate și acțiunile colaboratorilor de poliție, ori anumite probe ce ar confirma cauzarea leziunilor recurente de către colaboratorii de poliție nu au fost aduse.

Mai mult, prin hotărârea din 13 februarie 2015 a Judecătoriei Rezina s-a încetat procesul contravențional din lipsa faptului contravenției, însă nu s-a constatat și cauzarea unor leziuni recurente de către colaboratorii de poliție sau aplicarea tratamentelor inumane și degradante.

Cu referire la argumentului recurente Procuratura Generală a Republicii Moldova precum că instanța la acordarea compensației morale în sumă de 5000 de

lei nu a ținut cont de prevederile art. 219 alin. (4) Cod de procedură penală, Colegiul menționează că art. 11 alin. (2) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 prevede că instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art.219 alin.(4) din Codul de procedură penală.

Deși, acest text de lege indică la determinarea mărimii compensației și în baza criteriilor prevăzute la art. 219 alin. (4) Cod de procedură penală, însă aceasta nu este o condiție esențială, în situația în care determinarea cuantumului prejudiciului poate fi realizată și prin prisma criteriilor stabilite la art. 11 alin. (1) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Or, în conformitate cu art. 219 alin. (4) Cod de procedură penală, la evaluarea cuantumului despăgubirilor materiale ale prejudiciului moral, instanța de judecată ia în considerare suferințele fizice ale victimei, prejudiciul agrement sau estetic, pierderea speranței în viață, pierderea onoarei prin defăimare, suferințele psihice provocate de decesul rudelor apropiate etc.

Corelând situația de fapt cu textul normei citate, Colegiul învederează că suferințele fizice și psihice pretinse de reclamantă a-i fi cauzate în rezultatul acțiunilor ilicite, este un criteriu prevăzut și la art. 11 alin. (1) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998. Or, prin norma de drept pretinsă de recurenta Procuratura Generală a Republicii Moldova, în esență, criteriile specifice cazului din speță se dublează.

Relevant cazului dedus judecății este și faptul că în condițiile în care instanța de apel a încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul Verei Cerchez suma de 5000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, Procuratura Generală a Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, considerând că nu au fost prezentate probe de către reclamantă privind frustrările, neliniștea, ponegrirea onoarei, etc., care ar constitui temei pentru despăgubire din partea statului. Însă, deși, prima instanța a încasat suma de 2000 de lei cu titlu de prejudiciu moral în aceleași condiții, Procuratura Generală a Republicii Moldova nu a contestat cu apel hotărârea primei instanțe. Or, se impune concluzia că, în esență, Procuratura Generală a Republicii Moldova a fost de acord cu prejudiciul moral încasat de prima instanță, considerându-l ca fiind o satisfacție echitabilă pentru suferințele reclamantei.

În corolar, apreciind în ansamblu circumstanțele speței și având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, natura dreptului lezat, caracterul și gravitatea suferințelor suportate, instanța de recurs constată existența motivelor întemeiate de a majora cuantumul prejudiciului moral până la suma de 15000 lei, care în opinia instanței de recurs constituie o satisfacție echitabilă pentru reclamantă.

Cu referire la argumentul recurentului Ministerul Justiției al Republicii Moldova privind necesitatea probării corespunzător a cheltuielilor de asistență juridică încasate prin decizia instanței de apel, pornind de la criteriile de evaluare acestora conform jurisprudenței CtEDO, Recomandării Curții Supreme de Justiție și Recomandării Consiliului Uniunii Avocaților, Colegiul notează că instanța de apel a făcut referire la ordinele de încasare/plată, beneficiar Iuri Sorochin, anexate în copii autentificate (f.d. 95, 97). Or, conform mandatului de avocat Seria MA nr.1184163 din 22 februarie 2018, Iuri Sorochin a acordat asistență juridică Verei Cerchez.

Astfel, instanța de apel a considerat ca fiind rezonabilă și reală suma de 3000 de lei de a fi încasată cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

În temeiul art. 94 alin. (1) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată.

În conformitate cu art. 96 alin. (1), (1¹) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile. Cheltuielile menționate la alin.(1) se compensează părții care a avut câștig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.

Raportând criticile recurenților la situația de fapt, la normele de drept pertinente speței și pretențiile formulate în acțiune, Colegiul reliefa că alte argumente invocate în cererile de recurs nu pot fi reținute, deoarece se combat cu cele menționate *supra* și se axează pe circumstanțele care au fost constatate și elucidate, cu respectarea normelor de drept procedural și susținute de normele de drept material. De altfel, circumstanțele cauzei atestă realizarea efectivă a drepturilor atât de către partea reclamantă, cât și partea pârâtă, în condițiile în care instanțele inferioare au creat condiții echitabile ambelor părți, asigurând, garantând și respectând principiile contradictorialității, egalității armelor în proces.

Cu referire la actele de dispoziție judecătorești ale instanțelor ierarhic inferioare în partea respingerii pretențiilor cu privire la obligarea prezentării scuzelor publice, Colegiul menționează că, deși, recurenta solicită casarea deciziei instanței de apel în partea acordării sumei de 5000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, însă solicită adoptarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii, nu aduce critici și nu invocă anumite încălcări a normelor de drept care ar fi fost admise de instanța de apel în partea menținerii hotărârii primei instanțe privind respingerea cerințelor de prezentare a scuzelor oficiale.

Din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va respinge recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova, va admite recursul declarat de Vera Cerchez și va modifica decizia instanței de apel în partea încasării prejudiciului moral prin majorarea cuantumului acestuia și în rest va menține decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu prevederile art. 442, art. 444, art. 445 alin. (1) lit. a), e), alin. (3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se resping recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova.

Se admite recursul declarat de Vera Cerchez.

Se modifică decizia din 21 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Vera Cerchez împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, Procuraturii Generale a Republicii Moldova, Tudor Banu, Aurel Gonciar,

Alexei Stogu, Vlad Croitoru, Mihail Crăciun, Vasile Băcilă, Victor Melnic, Victoria Burlacu și Andrei Roșca cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești în partea încasării prejudiciului moral în sumă de 5000 de lei cu majorarea acesteia până la suma de 15000 de lei (cincisprezece mii de lei).

În rest se mențin decizia din 21 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 07 august 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Svetlana Filincova

Galina Stratulat

Victor Burduh